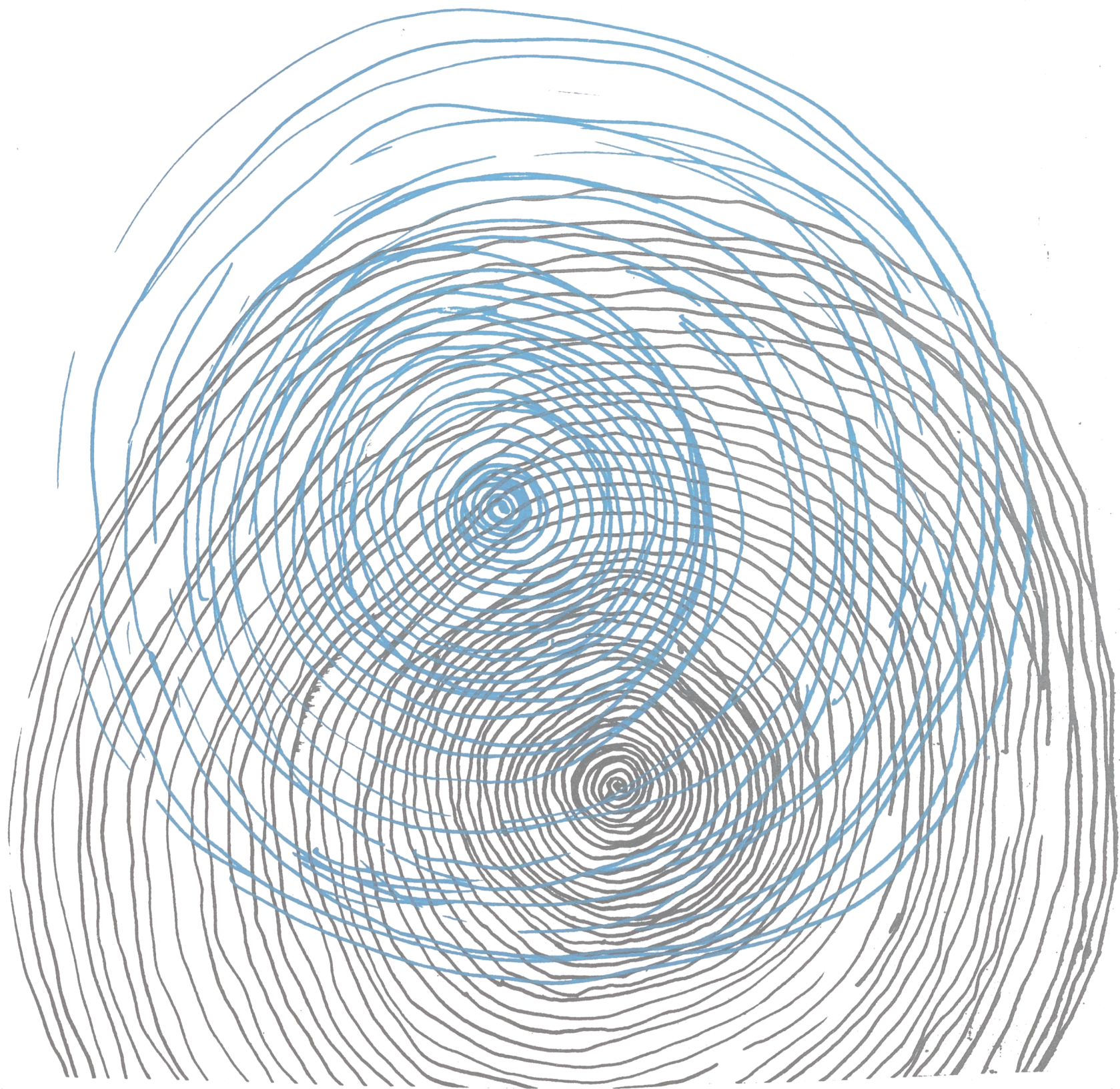

ДИЈАНА ТОМИЌ РАДЕВСКА
DIJANA TOMIĆ RADEVSKA

НЕПОДНОСЛИВА ПРАЗНИНА
UNBEARABLE EMPTINESS

ДИЈАНА ТОМИЌ РАДЕВСКА
DIJANA TOMIĆ RADEVSKA

НЕПОДНОСЛИВА ПРАЗНИНА
UNBEARABLE EMPTINESS

Музеј на град Скопје | Museum of the City of Skopje 1-15. 10.2021

Дијана Томиќ Радевска:

Неподнослива празнина или припитомување на загубата

Речиси и да не постои важно уметничко дело во целокупната историја на уметноста кое својот естетски модус го втемелува на етички прашања, без некое претходно доживување на голема загуба. Таков е случајот и со изложбата под наслов *Неподнослива празнина* преку која Дијана Томиќ Радевска го дава својот уметнички одговор на прашањата кои имаат суштествен етички предзнак. Во нашите разговори при подготвувањето на оваа значајна изложба, таа искрено и храбро ги сподели своите најдлабоки рефлексии:

*„Се чувствувам испрошено, празно. И она што повеќе години го работам ме замислува и ме прогонува. Дали треба сè да се преработи, да се селектира во специјални фиоки на чување? Да се продолжи? Како? Кому да се обртам? Прочитувајќи ги чувствата создадени од анализа на потребата за творештво, како ангажираност или како нишожност, чувствував потреба овој циклус на размислувања да го сублимирам во изложбено доживување и го насловив *Неподнослива празнина*.“*

Авторката нè повикува овој простор да го разбереме како целина на мислата и како одговор на потребата рефлексите да се артикулираат во единственоста на визуелното доживување. Никулците на овој авторски концепт можат да се трасираат назад во времето, од 2016 година кога авторката почнува со низа рециклирања во тегли и шишенца (објекти) и со мали актови под називот *Beautiful body (Убаво тело)* – минијатури кои го означуваат почетокот на она што го нарекуваме „припитомување на загубата“. Еден атипичен француски интелектуалец, Морис Бланшо, размислувајќи за големото дело на Марсел Пруст, ја идентификува загубата како еден од клучните поими за кратките текстови на Пруст кои му претходат на неговиот *opus magnum*, нагласувајќи дека чувството на загубеното време е всушност, искуството на *загубата*, аналогна на онаа на смртта.

Слично на тоа, кај Дијана Томиќ Радевска, овие мали, „токсични цветови“ кои се различно третирани во нејзините дела од 2019 година, раѓаат една нова низа рефлексии отелотворени во серија цртежи, графики и објекти кои концептот на „Убави тела“ го трансформираат и го сместуваат во мистериозниот простор на *bios* – на голиот живот. Имено, авторката, сè поинтензивно се посветува на „(...) чудесните тела кои растат во нашите тела, како посебни светови. Совершеноста на битието и неговата прилагодливост ме воодушевува и ме плаши. Го забележувам, му посветувам внимание, како дел од прекрасната природа на постоењето.“

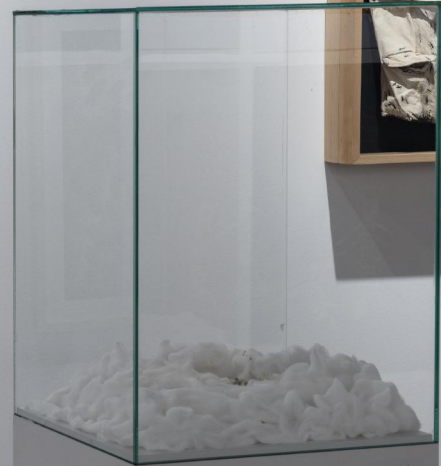
Која е приказната зад овие шест посебни целини: 1. Колажите – како прочистување на личните досијеа; 2. Групацијата на графики (цртежи) како лирско чистење на душата; 3. Групацијата на графики (цртежи) – спирали како симболи на хаосот и желбата да се воспостави ред; 4. Објекти – повторно спирали (затворени, отворени и растурени); 5. Циклусот графики поставени во низа и група („Прекрасно тело“ - ренген снимки од коски); и конечно, 6. Видеото „Бестежинско летање“ со сцени од природа, дрвја, треперење и звучна дополна од мирно ритмично дишење?

Еден можен одговор лежи веројатно во промислувањето на загубата, затоа што денес, (ако под „денес“ разбираме временски период од речиси две години) сведочиме дека загубата се претвори од персонален во планетарен поим. Повеќе од кога било во нашето генерациско паметење, соочени сме со ексклузивен фокус на преживувањето, или, како што вели италијанскиот филозоф Џорџо Агамбен, на зачувувањето на голиот живот. Во ова соочување, во постојаната борба да се избегне физичкото страдање и губењето на животот – она што се жртвува од страна на целото човештво му припаѓа на еден повисок ред. Во тој повисок ред, всушност, ја жртвуваме нашата работа, нашите пријателства, нашите семејства и социјалните врски, ги жртвуваме нашите ритуали и обичаи – со еден збор – сето она што на животот му дава смисла и ја дефинира неговата вредност. Парадоксот е во тоа, како што нагласува Агамбен, што во борбата за голиот живот – кој е нападат од нешто што во нас живее (или, како што би рекла Дијана – од некое тело во нашите тела) – ние му се посветуваме единствено на биолошкото преживување кое претставува „човечки живот“ само според своето име, така што доброволното одбирање на таков живот не е само персонално жртвување туку облик на општо морално самоповредување.

Настрана од мрачната и тешка теориска артилерија на современите филозофи кои, како што е случајот со последните текстови на Агамбен, во борбата за голиот живот не гледаат нешто што ги обединува луѓето туку напротив, нешто што ги раздвојува и заслепува – актуелното творештво на Дијана Томиќ Радевска, во овој контекст, стои во знакот на капитализирање на загубата. Создавајќи внатре во пандемиската реалност, оваа уметница не ги тематизира плакативно рестрикциите на нашите човечки слободи или паничната посветеност на преживувањето по секоја цена, ниту пак, ја опсервира само борбата за голиот живот. Таа вели:

„Хаосот на мислата и воспоставувањето на редот го вежбам и контролирам исфрлајќи линии енергично или исцрпувајќи полека и внимателно како процес на медијација и пророчислување. Символиката на елементите кои ги одбирам, некогаш појасно, некогаш со конкретна причина ме тераат да се враќам кон првичните напоси на формата и кон големото прашање на појавата и повторноста почесто.“

Во овие шест целини во кои Дијана Томиќ Радевска ги групира своите дела всушност, суптилно се раскажува една и единствена приказна: следејќи ги одблиску лиците на разградувањето на животот и неговата трансмутација во смрт и повторен живот, обидувајќи се да ја даде рационални рамки или во комбинација на делумно нежни и делумно жестоки фрагменти и композиции да ја фати мистеријата на раѓањето на формите, таа всушност на најубав начин го дава одговорот на долгата низа сопствени прашања: „Зошто уметност денес? Зошто воопшто да се изложува? Што се покажува и за кого? Дали е битно уметникот да е задоволен од создаденото?“

111

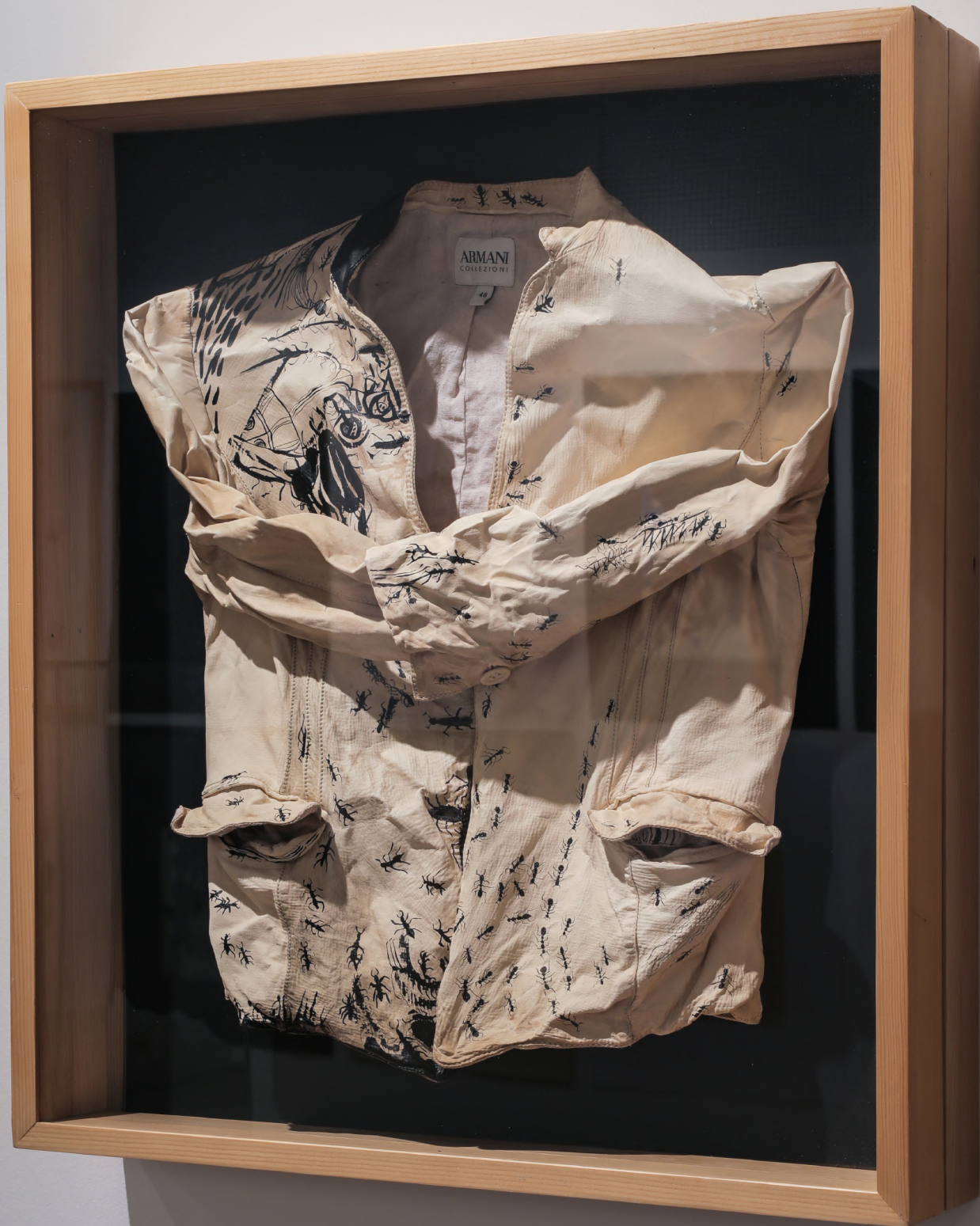
111

Дали да се работи со отпадоците од сопствените уметнички досијеа? Зошто воопшто да се создава нешто ново? Повторно, за кого?“ Среди личната празнина и празнината на светот, денес е повеќе од кога било - *одговорно* да се постават одново тие прашања. Дијана Томиќ Радевска, со оваа храбра и соголувачка концепција се обидува да ја сочува лириката на суштествената комуникација која не се одвива преку машини и нè поканува одново да се сретнеме – не како индивидуи со гол живот, туку како човечки битија загрижени за другите човечки битија.

Спиралните облици, рентген-снимките, прекрасните тела-реплики на елементарното создавање живот од неживот се резултати на авторската стратегија на Дијана, упатена истовремено кон прочистувањето, но и кон напорот да заштити, да сочува и конечно, да ја врами, да ја ритуализира тајната на „почетното“ создавање, она создавање кое непрестајно се одвива во природата. Како што може да се види од изложената авторска концепција, природата ѝ е големата учителка на Дијана во оваа авторска борба, претпоставуваме затоа што само природата знае непристрасно да ја поднесе загубата, и смртта да ја претвори во живот, одново и одново. И конечно, уката на природата ја гледаме на дело во видеото „Бестежинско летање“ каде што авторката речиси сосема се повлекува, каде што треперењето на лисјата на ветрот се слева можеби само со човечкото дишење. (...)

Тука, во пределите на убедливата, чиста и храбра визуелна култура на Дијана, во нејзиниот напор да се одговори на вечните но и најтешки прашања за уметникот и за човекот го гледаме резултатот, а тоа е – за наша голема среќа – победата на уметничката свест која својата естетика ја втемелува на етиката.

Маја Бојаџиевска

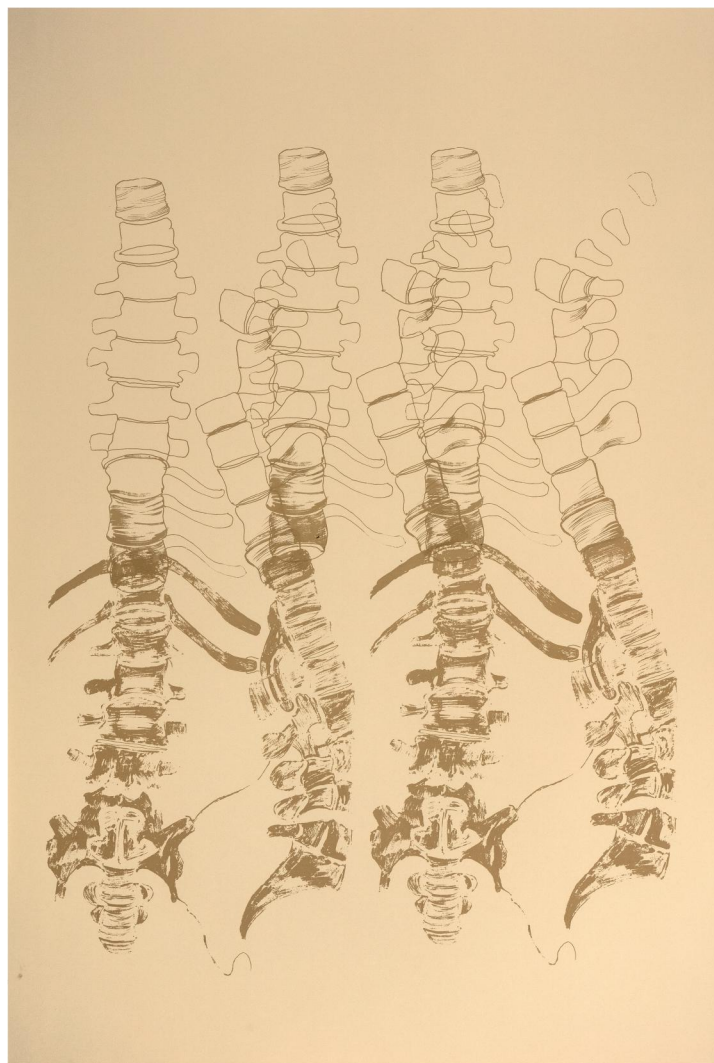

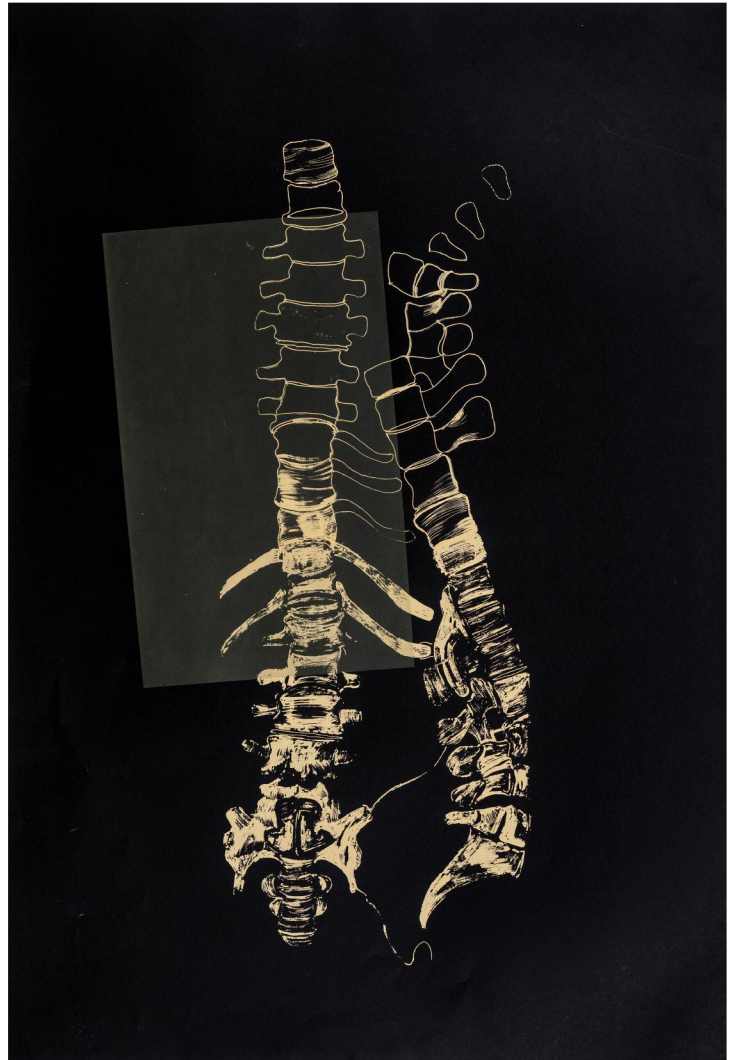
Од циклусот Прекрасно тело - Коски, сито печат, 100 x 70 см
From the cycle Beautiful Body - Bones, silkscreen print, 100 x 70 cm

Од циклусот Прекрасно тело - Коски, сито печат, 100 x 70 cm
From the cycle Beautiful Body - Bones, silkscreen print, 100 x 70 cm

Од циклусот Прекрасно тело - Коски, сито печат, 100 x 70 см
From the cycle Beautiful Body - Bones, silkscreen print, 100 x 70 cm

Од циклусот Прекрасно тело - Коски, сито печат, 100 x 70 см
From the cycle Beautiful Body - Bones, silkscreen print, 100 x 70 cm

"Homo Sapiens"
"Strange Body"
2013

Dijana Tomik Radevska:

The unbearable emptiness or taming of loss

In the history of art, there scarcely exists an artwork of importance which bases its aesthetic modus on ethical issues, without having first an experience of great loss as a precursor. Such is the case of the exhibition *Unbearable Emptiness* in which Dijana Tomik Radevska gives her artistic response to serious ethical issues. In our conversations during the preparation of this significant exhibition, she sincerely and boldly shared her deep reflections:

*I feel wasted, empty. Even things I have worked on for many years preoccupy and haunt me. Should everything be reworked and sorted in special drawers for keeping? Or continued? How? Whom should I turn to? Contemplating the feelings created by an analysis of the creative drive—as an action or as a necessity—I felt a need to sublimate this cycle of thoughts into one experience, one exhibit, and I named it *Unbearable Emptiness*.*

The author invites us to understand this space as an entirety of thought, and as a response to the need to articulate her reflections in a sole visual experience. The sprouts of these artistic concepts can be traced back through time to 2016, when the artist began reusing jars and bottles and small nudes, creating the art objects *Beautiful Body* – miniatures that announce the beginning of what we call ‘the taming of loss’. Contemplating on the great work of Marcel Proust, the nonconforming French intellectual Maurice Blanchot, identifies loss as one of the main points in Proust’s short texts, which precede his magnum opus, stressing that the feeling of lost time is essentially the experience of loss, analogue to that of death.

In that line, in Dijana Tomik Radevska’s art, the small ‘toxic flowers’ that have been differently treated in her works from 2019, give rise to a new thread of thoughts embodied in a series of drawings, graphic prints and objects in which the concept of Beautiful Bodies is transformed and transferred into the mysterious space of ‘bios’ – the bare life. That is to say, the artist devotes herself with increasing intensity to “(...) the incredible bodies that grow within our bodies, in worlds of their own. The perfection of the being and its adaptability both amazes and frightens me. I notice it, I pay attention to it, as part of the magnificent nature of existence.”

Внатрешно тело, рециклирани објекти, памук, златни ливчиња, 40x40 см
Inner Body, recycled objects, cotton, golden leaves, 40x40 cm

The exhibition has six structural parts (1) collages - a form of tidying of personal files; (2) a group of graphic prints and drawings – a form of lyrical cleansing of the soul; (3) another group of graphic prints and drawings – a form of spirals as symbols of chaos and the desire to establish order (4) objects which are again spirals (closed, open and disassembled); (5) a cycle of graphic prints forming the thread or the group *Beautiful Body*, essentially x-rays of bones, and finally (6) the video *Weightless Flight* with scenes of nature, threes, trembling and a sound accompaniment of a calm rhythmic breathing.

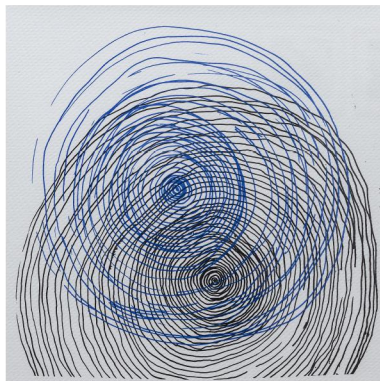
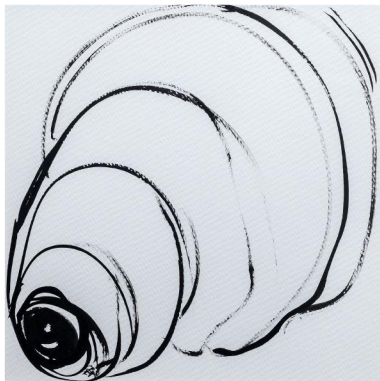
What is the story behind them?

One possible answer probably lies in revisiting the concept of loss, because today (if by today we mean a period of almost two years) we are witnesses to the transformation of loss from a personal to a planetary notion. Now, more than any other time in our generation's memory, we are confronted with an exclusive focus on survival or—as the Italian philosopher Giorgio Agamben puts it—on the preservation of 'bare lives'. In this confrontation, in this continuous battle to avoid bodily suffering and the loss of life, everything that is sacrificed by humanity answers to a higher order. For this higher order we sacrifice our work, our friendships, our families and social bonds, and our rituals and customs. In one word, we sacrifice everything that gives life purpose and everything that defines its value. The paradox of this, as stated by Agamben, is that in the fight for the 'bare life' (which is being attacked by something that lives within us—or as Dijana says by a *body within our body*) we commit ourselves solely to biological survival, which is human life in name only, and the choice of such a survival becomes not just a personal sacrifice, but rather a form of general moral self-harming.

Dijana Tomik Radevska's current work symbolizes an emphasis on loss in this context of the sombre artillery of the contemporary philosophers, who as in the case of Agamben, in the fight for the 'bare life' see not something that unites people but rather something that obfuscates and separates. Creating amidst the pandemic reality, this artist does not thematize the restrictions of human liberties or the panic-driven dedication to 'survival at any cost' in a placatory way, nor does she observe the battle for 'bare life'. Instead, she says:

I control and exercise the unruliness of thought and the establishing of order by drawing lines and sketching slowly and attentively, as a process of meditation and scrutiny. The symbolism of the elements I choose—sometimes subconsciously, other times with a specific reason—make me come back to the early beginnings of the creation of the forms, and to the great issue of survival and rebeginning.

In the six structural parts that Dijana Tomik Radevska groups her works in, she essentially and subtly tells a single story, closely following the forms of decay of life and its transmutation into death and rebirth. She attempts to give it a rational framework—or a combination of partly gentle and partly fierce fragments and compositions—to capture the mystery of the birth of the forms. She actually gives—in the most pleasant of ways—the answer to a plethora of her own questions: Why art today? Why exhibit at all? What is being shown and to whom? Is it important for the artist to be pleased with their creation? Should the residue of one's personal art archives be reused? Why should something new be created? And again, for whom? In the midst of her personal emptiness and the emptiness of the

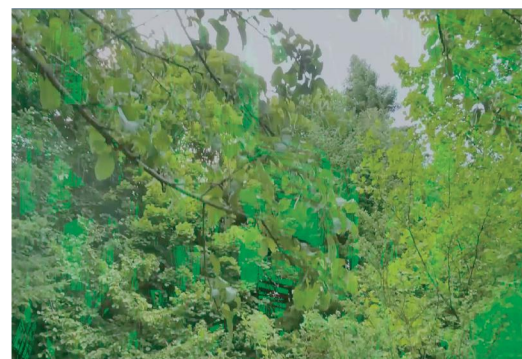
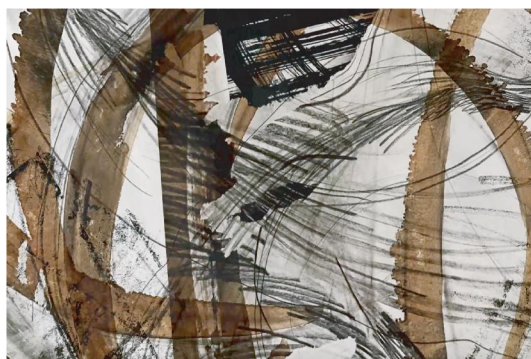
Чистење на душата, сито графики и цртежи со туш 26x26 cm, 30x26cm
Cleansing of the Soul, silkscreen prints and drawings with ink, 26x26 cm, 30x26cm

world, today more than ever it is a moral imperative to reopen these questions. Dijana Tomik Radevska, with this bold and revelatory concept, tries to maintain the lyricism of meaningful communication that is not streamed through electronic devices, and invites us to meet anew—not as individuals living ‘bare lives’, but rather as human beings caring for other human beings.

The spiral shapes, the x-rays, the wonderful body-replicas of the basic ‘creation of life from no-life’ are the results of Dijana’s creative approach. An approach that is focused simultaneously on spiritual cleansing, and on the effort to preserve and eventually frame and ritualise the secret of the initial creation, the creation that goes on in nature in continuity. As it can be seen from the exhibition’s concept, nature is Diana’s great teacher in this author’s struggle. We suspect this because only nature knows how to endure loss impartially, and to turn death into life, time and time again. Lastly, we see nature’s lesson at work in the video *Weightless Flight*, where the author almost entirely retreats, leaving only the sound of leaves trembling in the wind, slowly flowing into the rhythm of a person’s breath.

Here in the scenery of Diana’s assertive, clear, and bold visual culture—and in her effort to respond to timeless and most difficult questions, difficult for an artist, for a person—we see the result of her work, which is to our great fortune, the victory of the mindfulness of an artist who finds her aesthetics in ethics.

Maja Bojadjievska

Безтежинско летање, видео, 4' 20", (видео фрејмови)
Weightless Flight, video, 4' 20", (video frames)

Дијана Томиќ Радевска (1961), Скопје е мултимедијална уметничка и дизајнерка. Работи на графика, цртеж, сликарство, арт инсталација, арт видео и дизајнер. Посветена е на Графиката и низ класични техники, дава друга перспектива на уметноста на графиката, експериментирајќи со различни техники во монотипијата и објект-графика.

Дипломирала во 1984 година на одделот графика и графички дизајн на Факултетот за ликовни уметности во Скопје.

Член е на ДЛУМ од 1985 година. Студиски престој во Дрезден при Отворено графичко студио во 1997 година. Од 1999 година е Официјален витез на Академијата “Greci Marini”, Вербано, Италија, оддел за уметност. Член и оснивач на групата Круг. (1985-2000). Диплома и Златен медал на галеријата Модилјани во Милано (1996). Награда Љубомир Белогаски со група КРУГ (1996). Претседател на Ликовен совет на ДЛУМ (2019-) Предавала уметност во СУ ИХС год.од 2007 до 2017 год. Изработува дизајни за уникатни рачно ткаени теписи и килими за Комрад-Дизајн од 1993-2019. Ликовен уредник на фестивалот SlovoKult/СловоКулт, во Гевгелија и Скопје (2018,2020) и куратор и организатор за македонските уметници за Берлин (2018,2020).

Учествува на повеќе ликовни колонии во Македонија. (1996-2020). Ликовна колонија во Битола и Букурешт, „Нови сведоци на Холокаустот“. (2013,2015)

Номиниран дизајнер на Artisans Enterprise, Вашингтон ДЦ, State Department. (2015)

Ангажмани на различни еко проекти, самостојно и со мали креативни компании.

Курирала повеќе групни и самостојни изложби за галеријата “Акантус” во Скопје (2018-).

Работи и има статус на самостоен уметник.

Повеќе од 30 самостојни изложби во Македонија и во странство: Скопје (1998, 1992, 1995, 1996, 1998, 2002, 2005, 2010,2012, 2016, 2017, 2021); Охрид (1988, 1992, 1995); Гевгелија (1985); Куманово (1995), Прилеп (2011, 2016). Битола (1999, 2003), Белград (2009), Загреб (1999, 2012), Милано (1996); Берлин (2006), Њујорк (2006); Фриментал (2000), Мастрихт (1997); Ахен (1998); Рим (2021).

Учествувала на повеќе групни изложби во Македонија (Скопје, Битола, Гевгелија, Штип, Куманово, Кичево, Охрид, Тетово, Прилеп, Слоештица) и во странство (Букурешт, Виена, Подгорица, Берлин, Шамалие, Варна, Софија, Париз, Краков, Нови Сад, Белград, Ваљево, Сент Никлаас, Дрезден, Офенбах на Мајна, Сан Ремо, Фалун, итн.)

www.dijanatomikart.com

www.akantus.mk

www.komradrug.com

dijana.tomic.radevska@gmail.com

+389 70 410461

Dijana Tomik Radevska (born 1961 in Skopje) is a multimedia artist and a designer. Works on art printmaking, drawings, paintings, art installations, art video and design. She is devoted to Art Printmaking, giving different perspective on Art in Printmaking using classic techniques and experimenting in combining various techniques in mono prints and object-graphic.

Skopje BFA 1984 on the Faculty for Fine Arts, department Art Printmaking and Graphic Design. Member of Fine Arts Association of Macedonia since 1985. Residence in Dresden at the Open Graphic Studio in 1997. Since 1999 she is Official knight at the Accademia di Greci Marino - Italy, Department of Art. Founder member of the art group Circle (1985-2000). Received Golden medal and Diploma from galleria Modigliani in Milano (1996). Ljubomir Belogaski Award for the best exhibition in the Skopje City Museum (1996). President of the Art Committee for the art association DLUM (2019-). Art teacher at International High School Skopje (2007-2017). Designs unique hand woven carpets and kilims for small masterpiece studios for Komrad-Design (1993-2019). Artistic director of the festival SlovoKult/СловоКулт, in Gevgelija and Skopje - curator for the Macedonian artists and organizer of the exhibition 2018, (Brotfabrik Berlin, Loophole Berlin), 2020 (Kic Qik ACUD Theater Staalplaat). Participated on Art Colonies in Macedonia, (1996-2020). Art Colony Bitola and Bucharest, "Creating New Witnesses to the Holocaust". (2013,2015). Nominee designer at Alliance for Artisans Enterprise, Washington DC, State Department.(2015 Personal engagement on different Eco projects, solo and together with small creative companies.

She curated dozen of group and solo exhibitions for Acanthus Gallery in Skopje. Custodian at Acanthus Gallery (2018- present).

Work as a freelancer artist.

More than 30 solo exhibitions in Skopje (1998, 1992, 1995, 1996, 1998, 2002, 2005, 2010,2012, 2016, 2017, 2021), Ohrid (1988, 1992, 1995), Gevgelija (1985), Kumanovo (1995), Prilep (2011,2016), Bitola (1999,2003), Belgrade (2009), Zagreb (1999, 2012), Milano (1996), Berlin (2006), New York (2006), Free-mantle (2000), Maastricht (1997), Aachen (1998), Rome (2021).

Took part on many group exhibitions in R. of Macedonia (Skopje, Bitola, Gevgelija, Shtip, Kumanovo, Ohrid, Tetovo, Prilep) and abroad (Bucharest, Viena, Podgorica, Berlin, Chamalierer, Varna, Sofia, Paris, Crakow, Novi Sad, Belgrad, Valjevo, Sint Niklaas, Dresden, Offenbach am Main, San Remo, Falun, etc.)

www.dijana.tomik.art.com

www.akantus.mk

www.komradrug.com

dijana.tomic.radevska@gmail.com

+389 70 410461

Издавач: Музеј на град Скопје
Одговорен уредник: Славко Лисичков
Автор на текстот: Маја Бојациевска
Превод на текстот на англиски: Бојан Георгиевски
Фотографии: Роберт Јанкулоски
Дизајн: Дијана Томиќ Радевска
Техничка служба: Душко Николовски,
Коста Хаџимитров, Зоран Младеновски
Печати: Винсент графика Скопје
Тираж: 300
Реализација: Музеј на град Скопје
октомври, 2021

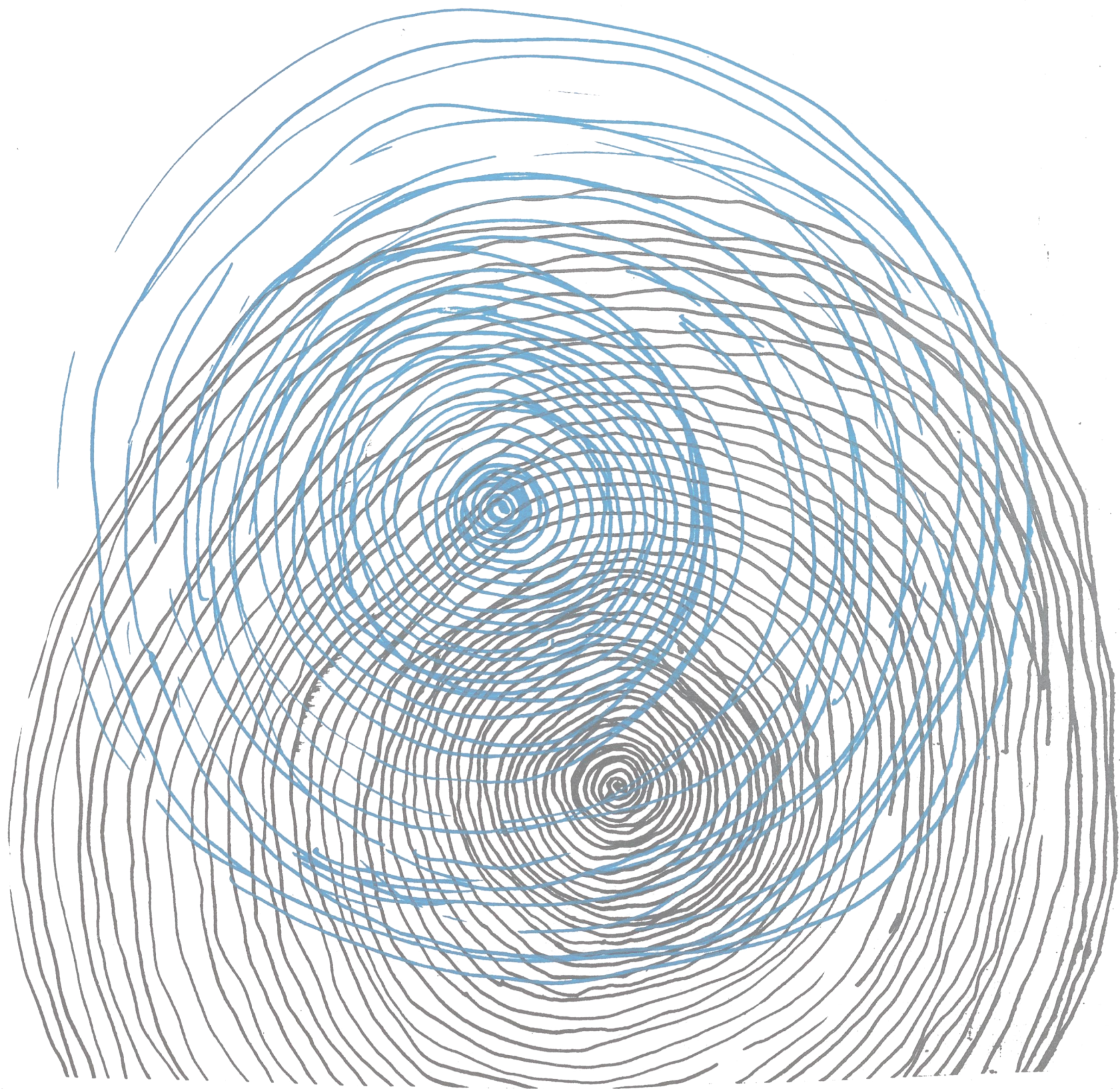
Publisher: Museum of the City of Skopje
Editor-in-Chief: Slavko Lisickov
Text: Maja Bojadjevska
Translation of the text: Bojan Georgievski
Photo: Robert Jankuloski
Design: Dijana Tomik Radevska
Technical support: Dushko Nikolovski,
Kosta Hadzimitrov, Zoran Mladenovski
Printed by: Vinsent grafika Skopje
Copies: 300
Realization: Museum of the City of Skopje
October 2021

Изложбата е реализирана со поддршка од
Министерство за култура и Град Скопје

The exhibition is supported by The Ministry of
Culture and the City of Skopje

CIP

ДИЈАНА ТОМИЌ РАДЕВСКА
DIJANA TOMIK RADEVSKA

НЕПОДНОСЛИВА ПРАЗНИНА
UNBEARABLE EMPTINESS